C/2024/6832

29.11.2024

NÕUKOGU SOOVITUS,

21. oktoober 2024,

mis käsitleb Slovakkia majandus-, eelarve-, tööhõive- ja struktuuripoliitikat

(C/2024/6832)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97, [1] eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, [2] eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241, [3] millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu (edaspidi „rahastu“), jõustus 19. veebruaril 2021. Rahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab rahastu saavutada majanduslikku ja sotsiaalset taastumist ning rakendada kestlikke reforme ja investeeringuid, eelkõige reforme ja investeeringuid, et edendada rohe- ja digipööret ning muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust liidus ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist.

(2) 27. veebruaril 2023. aastal vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/435 [4] (edaspidi „REPowerEU määrus“) eesmärk on järk-järgult kaotada liidu sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitaks saavutada energiajulgeoleku ja mitmekesistada liidu energiavarustust ning suurendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. Slovakkia lisas oma riiklikusse taaste- ja

[1] ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
[2] ELT L 306, 23.11.2011, lk 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
[4] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

vastupidavuskavasse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke.

(3) Komisjon avaldas 16. märtsil 2023 teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“, et anda teavet poliitiliste otsuste tegemiseks ja luua raamtingimused majanduskasvu hoogustamiseks. Teatises käsitletakse konkurentsivõimet üheksa vastastikku tugevdava teguri kaudu. Nende tegurite hulka kuuluvad muu hulgas juurdepääs erakapitalile, teadusuuringud ja innovatsioon, haridus ja oskused ning toimiv ühtne turg, mis on esmatähtsad poliitikaprioriteedid reformide ja investeeringute elluviimiseks, et käsitleda praeguseid tootlikkusega seotud probleeme ning suurendada liidu ja selle liikmesriikide pikaajalist konkurentsivõimet. Komisjon avaldas 14. veebruaril 2024 teatise „Ühtse turu ja konkurentsivõime 2024. aasta aruanne“. Kõnealuses teatises on üksikasjalikult kirjeldatud Euroopa ühtse turu tugevaid külgi ja probleeme konkurentsivõime alal ning kajastatud aasta jooksul toimunud muutusi, tuginedes eespool nimetatud üheksale konkurentsivõimet edendavale tegurile.

(4) Komisjon võttis 21. novembril 2023 vastu 2024. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2024) algust. Euroopa Ülemkogu kinnitas 22. märtsil 2024 2024. aasta kohta iga-aastase kestliku majanduskasvu analüüsi prioriteedid, mille keskmes on konkurentsivõimelise kestlikkuse neli mõõdet. Komisjon võttis 21. novembril 2023 määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka 2024. aasta häiremehhanismi aruande, milles nimetati Slovakkiat ühe liikmesriigina, kus võib esineda tasakaalustamatus või kus võib esineda oht selle tekkimiseks ja kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis 16. jaanuaril 2024 vastu arvamuse Slovakkia 2024. aasta eelarvekava kohta. Samuti võttis komisjon vastu soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta ning ettepaneku 2024. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist. Nõukogu võttis 12. aprillil 2024 vastu soovituse euroala majanduspoliitika kohta ([5]) (edaspidi „2024. aasta euroala käsitlev soovitus“) ja 11. märtsil 2024 ühise tööhõivearuande.

(5) 30. aprillil 2024 jõustus liidu uus majanduse juhtimise raamistik. Raamistik hõlmab uut määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta, muudetud nõukogu määrust (EÜ) nr 1467/97 ([6]) ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta ning muudetud direktiivi 2011/85/EL ([7]) liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta. Uue majanduse juhtimise raamistiku eesmärk on edendada reformide ja investeeringute kaudu usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupanuvõimet ning vältida valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Uue majanduse juhtimise raamistikuga edendatakse ka riikide isevastutust ja keskendutakse rohkem keskpikale perspektiivile koos nõuete tõhusama ja sidusama täitmise tagamisega. Iga liikmesriik peab esitama nõukogule ja komisjonile riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Riiklikud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavad sisaldavad liikmesriigi eelarve-, reformi- ja investeerimiskohustusi ning hõlmavad riigisisese seadusandliku tsükli pikkusest sõltuvalt nelja- või viieaastast planeerimisperioodi. Riiklikes keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades esitatud netokulude ([8]) kava peab olema kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 nõuetega, sealhulgas nõudega hoida valitsemissektori võlg usutavas langustrendis või viia see usutavasse langustrendi kohandamisperioodi lõpuks või hoida see mõistlikul tasemel allpool 60 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ning viia valitsemissektori eelarve puudujääk keskpika perioodi jooksul alla aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst ja/või hoida see allpool kõnealust kontrollväärtust. Kohandamisperioodi võib pikendada kuni kolme aasta võrra, kui liikmesriik võtab kohustuse teha asjakohased reformid ja investeeringud vastavalt määruses (EL) 2024/1263 sätestatud kriteeriumidele. Selleks et toetada kõnealuste riiklike keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavade koostamist, avaldas komisjon 21. juunil 2024 suunised teabe kohta, mille liikmesriigid peavad esitama oma riiklikes keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades ning iga-aastastes eduaruannetes. Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artiklitega 5 ja 36 edastas komisjon liikmesriikidele kohaldataval juhul võrdlustrajektoorid ja tehnilise teabe. Liikmesriigid peavad esitama oma riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava

([5]) Nõukogu 12. aprilli 2024. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta (ELT C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (EÜT L 209, 2.8.1997, lk 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Nõukogu 8. novembri 2011. aasta direktiiv 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Netokulu, nagu on määratletud määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktis 2. Netokulu – valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud i) intressikulud, ii) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, iii) liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, iv) riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, v) töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning vi) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

20. septembriks 2024, välja arvatud juhul, kui liikmesriik ja komisjon lepivad kokku tähtaja pikendamises mõistliku aja võrra. Kooskõlas oma riigisisese õigusraamistikuga võivad liikmesriigid arutada oma keskpika perioodi kavade projekte oma parlamentidega, paluda sõltumatutel eelarveasutustel esitada arvamuse ning konsulteerida sotsiaalpartnerite ja muude riiklike sidusrühmadega.

(6) 2024. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng kooskõlas rahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavad aitavad tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on viimastel aastatel esitatud asjakohastes riigipõhistes soovitustes esile toodud. 2019., 2020., 2022. ja 2023. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mis on läbi vaadatud või mida on ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.

(7) Slovakkia esitas 29. aprillil 2021 määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõike 1 kohaselt komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas esitatud hindamissuunistega. Nõukogu võttis 13. juulil 2021 vastu Slovakkia taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmist käsitleva rakendusotsuse, ([9]) mida muudeti 14. juulil 2023 vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 2, et ajakohastada tagastamatu rahalise toetuse maksimaalset summat ja lisada REPowerEU peatükk ([10]). Osamaksete tegemine sõltub määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõike 5 kohaselt tehtud komisjoni otsusest selle kohta, et Slovakkia on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjakohased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

(8) Slovakkia esitas 24. aprillil 2024 kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 ([11]) artikli 4 lõikega 1 oma 2024. aasta riikliku reformikava ja 2024. aasta stabiilsusprogrammi. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2024. aasta riiklik reformikava ka Slovakkia kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava rakendamisel tehtud edusammude kohta.

(9) Komisjon avaldas 19. juunil 2024 Slovakkia kohta 2024. aasta riigiaruande. Selles hinnati Slovakkia edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2023 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti kokkuvõte sellest, kuidas Slovakkia on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Selle analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Slovakkia edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(10) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Slovakkia kohta põhjaliku analüüsi. Peamised järeldused, milleni komisjoni töötajad jõudsid oma hinnangus Slovakkia makromajandusliku haavatavuse kohta kõnealuse määruse kohaldamisel, avaldati 2024. aasta märtsis. Komisjon jõudis 19. juunil 2024 järeldusele, et Slovakkias esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige on Slovakkia silmitsi kulupõhise konkurentsivõime, välistasakaalu, eluasemeturu ja leibkondade võlakoormusega seotud haavatavustega, mis püsivad hoolimata mõningasest hiljutisest paranemisest, ning poliitikameetmeid ei paista. Slovakkiat analüüsiti põhjalikult 2023. aastal ja leiti, et Slovakkia haavatavused ei kujuta endast makromajanduslikku tasakaalustamatust, kuna need peaksid keskpikas perspektiivis vähenema. Nood haavatavused on küll vähenenud, kuid mitte nii kiiresti, kui aasta tagasi eeldati. Lisaks paistab paranemine olevat tsükliline ja struktuurne haavatavus paistab olevat kinnistunud; samal ajal puuduvad poliitikameetmed. Suur jooksevkonto puudujääk eelmisel aastal vähenes, kuid see peaks jääma selgelt negatiivseks, mistõttu märkimisväärselt negatiivne rahvusvaheline netoinvesteerimispositsioon püsib. Alusinflatsioon on osutunud oodatust stabiilsemaks ja on püsinud euroala keskmisest kõrgemal tasemel, samal ajal kui tööjõu ühikukulu kasvab jätkuvalt kiiremini kui enamikul kaubanduspartneritel. Eeldatakse, et sel või järgmisel aastal selline hinna- ja kulusurve märkimisväärselt kahaneb, mis võib takistada konkurentsivõime ja kaubandusbilansi paranemist. Leibkondade laenuvõtmine on aastate jooksul märkimisväärselt hoogustunud, aga aeglustus 2023. aastal

([9]) ST 10156/21; ST 10156/21 ADD 1.

([10]) Nõukogu 14. juuli 2023. aasta rakendusotsus, millega muudetakse 13. juuli 2021. aasta rakendusotsust, millega kiidetakse heaks Slovakkia taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang (ST 11205/23 INIT; ST 11205/23 ADD 1).

([11]) Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta (EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

hüpoteeklaenude vähenemise tõttu. Eluasemehinnad on langenud, kuid eluasemed on ikka veel mõnevõrra ülehinnatud ja eluasemehinnad peaksid uuesti hakkama tõusma, kuna eluasemete pakkumine on endiselt piiratud. Eluasemenõudlust toetavad sellised poliitikameetmed nagu hiljuti vastu võetud hüpoteegitoetused, mis takistavad rahapoliitika ülekandumist ja on eelarve seisukohast kulukad. Eelarve kohandamine on viibinud ja valitsemissektori suur eelarvepuudujääk peaks sel aastal suurenema; samal ajal peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse 2024. ja 2025. aastal kasvama hoolimata toetavast SKP kasvust, mis avaldab sisenõudlusele hinnatõususurvet. Üldiselt ei ole poliitikameetmed tuvastatud haavatavuste kõrvaldamiseks olnud piisavad, mis on aidanud kaasa nende süvenemisele. Eelarve kohandamine aitaks aeglustada alusinflatsiooni ja tugevdada välispositsiooni ning ohjeldada valitsemissektori võla suurenemist; ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse algatamine peaks sellist kohandamist toetama. Meetmeid on vaja ka hinnapõhise ja hinnavälise konkurentsivõime parandamiseks ning eluasemeturu ja leibkondade võla kuhjumisega seotud riskide vähendamiseks, sealhulgas toimiva üürituru arendamise kaudu.

(11) Vastavalt Eurostati kinnitatud andmetele suurenes Slovakkia valitsemissektori eelarve puudujääk 1,7 %-lt SKPst 2022. aastal 4,9 %-le SKPst 2023. aastal, samal ajal kui valitsemissektori võlg vähenes 57,7 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 56,0 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Nagu on märgitud komisjoni 8. märtsi 2023. aasta teatises 2024. aastaks esitatud eelarvepoliitika suuniste kohta, astub komisjon kooskõlas kehtivate õigusnormidega esimese sammu eelarvepuudujäägil põhinevate ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluste algatamiseks 2024. aasta kevadel 2023. aasta eelarve täitmise andmete põhjal. Komisjon avaldas 19. juunil 2024 aluslepingu artikli 126 lõike 3 alusel aruande. Selles aruandes hinnati Slovakkia eelarveseisundit, kuna riigi valitsemissektori eelarve puudujääk ületas 2023. aastal aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et seda hinnangut silmas pidades ning aluslepingu artikli 126 lõike 4 alusel koostatud majandus- ja rahanduskomitee arvamust arvesse võttes kavatseb komisjon teha 2024. aasta juulis ettepaneku algatada Slovakkia suhtes ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus, tehes nõukogule ettepaneku võtta vastu aluslepingu artikli 126 lõike 6 kohane otsus, millega tehakse Slovakkia puhul kindlaks ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu.

(12) Nõukogu soovitas 12. juulil 2022 ([12]) Slovakkial meetmeid võtta, et tagada 2023. aastal konservatiivne eelarvepoliitika, eelkõige piirates riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasvu nii, et see oleks allpool keskpika perioodi potentsiaalset SKP kasvu, ([13]) võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust leibkondadele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ning Ukrainast põgenevatele inimestele. Samal ajal soovitati Slovakkial olla valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Slovakkial suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades rahastut ning muid liidu vahendeid. Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika 2023. aastal kiire inflatsiooni tingimustes ekspansiivne ([14]) (6,1 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) andis 2023. aastal eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 3,8 % SKPst. See hõlmab energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamatele leibkondadele ja ettevõtetele suunatud erakorraliste toetusmeetmete kulude vähendamist 0,2 % SKPst, samuti Ukraina põgenikele ajutise kaitse pakkumise kulude vähendamist 0,1 % SKPst. Seega ei tulene riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude ekspansiivne panus, mis ületab keskpika perioodi potentsiaalset majanduskasvu, sihipärasest toetusest energiahindade suhtes kõige haavatavamatele leibkondadele ja ettevõtetele ning Ukraina põgenikele. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude ekspansiivne kasv (ilma kaalutlusõiguse alusel võetud tulumeetmeteta) on tingitud mittesihipärastest energiameetmetest, avaliku sektori palkade ja sotsiaaltoetuste püsivast suurenemisest, suurematest kulutustest tervishoiule ning teatavate toodete madalamatest käibemaksumääradest. Kokkuvõttes ei olnud riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv 2023. aastal kooskõlas nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusega. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatud kulud moodustasid 2023. aastal 3,2 % SKPst. Riiklikult rahastatavad investeeringud moodustasid 2023. aastal 3,2 % SKPst, mis on 0,8 protsendipunkti võrra vähem kui 2022. aastal. Slovakkia rahastas täiendavaid investeeringuid rahastust ning muudest liidu vahenditest. Ta rahastas avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeo-

([12]) Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Slovakkia 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Slovakkia 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 205).

([13]) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt on Slovakkia keskpika perioodi potentsiaalne SKP kasv 2023. aastal nominaalväärtuses 12,4 %, tuginedes kümne aasta keskmisele potentsiaalsele reaalkasvu määrale ja 2023. aasta SKP deflaatorile.

([14]) Eelarvepoliitiline hoiak on määratletud kui valitsemissektori eelarvepositsiooni aastase muutuse näitaja. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka liidu eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat mõõdetakse vahena i) keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu ja ii) esmaste kulude muutuse vahel, millest on maha arvatud kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed (välja arvatud COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed) ning mis hõlmab rahastu tagastamatu toetuse ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid. Miinusmärgiga näitaja osutab ekspansiivsele eelarvepoliitikale, samas kui plussmärgiga näitaja osutab pärssivale eelarvepoliitikale.

lekusse, nt investeeringud energiataristusse ja heitevabasse transporti ning hoonete energiatõhususse. Seda avaliku sektori investeeringut rahastatakse osaliselt rahastust ning muudest liidu vahenditest.

(13) 2024. aasta stabiilsusprogrammi eelarveprognooside aluseks oleva makromajandusliku stsenaariumi kohaselt kasvab reaalne SKP 2024. aastal 2,0 % ja 2025. aastal 3,1 %, samal ajal kui tarbijahindade harmoneeritud indeksiga (THHI) mõõdetud inflatsioon on 2024. aastal 3,2 % ja 2025. aastal 4,4 %. Valitsemissektori eelarvepuudujääk peaks 2024. aastal suurenema 5,9 %-le SKPst ja vähenema 2025. aastal 5,4 %-le SKPst, samal ajal kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2024. aasta lõpuks suurenema 58,6 %-le ja 2025. aasta lõpuks 59,8 %-le. Pärast 2025. aastat peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk järk-järgult vähenema 5,2 %-le SKPst 2026. aastal ja suurenema 5,5 %-le SKPst 2027. aastal. Seega ei lange valitsemissektori eelarvepositsioon programmiperioodi jooksul prognooside kohaselt alla aluslepingus sätestatud eelarvepuudujäägi kontrollväärtust 3 % SKPst. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks pärast 2025. aastat suurenema 2026. aastal 63,6 %-le ja 2027. aastal 67,8 %-le.

(14) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2024. aastal 2,2 % ja 2025. aastal 2,9 % ning THHIga mõõdetud inflatsioon on 2024. aastal 3,1 % ja 2025. aastal 3,6 %.

(15) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarve puudujääk 2024. aastal 5,9 % SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2024. aasta lõpuks suurenema 58,5 %-le. Eelarvepuudujäägi suurenemine 2024. aastal kajastab peamiselt olemasolevate energiahindade toetusmeetmete jätkumist ja uusi kulusid suurendavaid meetmeid, nagu 13. pensionimaksete pidev suurendamine, suuremad kulutused tervishoiule, uue turismi- ja spordiministeeriumi loomine, haridusseaduse muudatus, millega kehtestatakse üle kolmeaastastele lastele seaduslik õigus lasteaiakohale ja parandatakse hariduslike erivajadustega laste õigusi, ning tulemuspõhiste lepingute kehtestamine riiklikes ülikoolides. Komisjoni prognooside kohaselt on eelarvepoliitika 2024. aastal pärssiv (1,4 % SKPst).

(16) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt rahastatakse 2024. aastal rahastu tagastamatust toetusest kulusid mahus 1,2 % SKPst (2023. aastal 0,5 % SKPst). Rahastu toetustest rahastatavad kulutused võimaldavad teha kvaliteetseid investeeringuid ja viia ellu tootlikkust suurendavaid reforme, ilma et see mõjutaks otseselt Slovakkia valitsemissektori eelarvepositsiooni ja võlga.

(17) Nõukogu soovitas 14. juulil 2023 ([15]) Slovakkial järgida konservatiivset eelarvepoliitikat, eelkõige piirates riiklikult rahastatavate esmaste netokulude ([16]) nominaalset kasvu 2024. aastal kuni 5,7 %ni. Liikmesriikidel paluti 2023. aasta eelarve täitmisel ja 2024. aasta eelarvekava koostamisel võtta arvesse, et komisjon teeb 2023. aasta eelarve täitmise andmete põhjal nõukogule ettepaneku algatada ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid Slovakkia riiklikult rahastatavad esmased netokulud suurenema 2024. aastal 6,2 %, mis on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära. See riiklikult rahastatavate esmaste netokulude soovitatud maksimaalset kasvumäära ületav kulu on 2024. aastal 0,2 % SKPst. See ei pruugi olla nõukogu soovitusega täielikult kooskõlas.

(18) Lisaks soovitas nõukogu Slovakkial võtta meetmeid, et võimalikult kiiresti 2023. ja 2024. aastal kaotada kehtivad erakorralised energiatoetusmeetmed ja kasutada sellest tulenevat kokkuhoidu valitsemissektori eelarve puudujäägi vähendamiseks. Nõukogu soovitas, et kui energiahindade uue tõusu tõttu on vaja uusi või jätkuvaid toetusmeetmeid, tuleb Slovakkial tagada, et sellised toetusmeetmed on suunatud haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks erakorralistest energiatoetusmeetmetest tulenev eelarve netokulu ([17]) olema 2023. aastal 2,1 % SKPst ning 2024. aastal 0,4 % ja 2025. aastal 0,0 % SKPst. Eelkõige eeldatakse, et 2024. aastal jääb kehtima kodumajapidamiste gaasihindade ülempiir. Kui selle tulemusena kokku hoitavaid vahendeid kasutataks

([15]) Nõukogu 14. juuli 2023. aasta soovitus, milles käsitletakse Slovakkia 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Slovakkia 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 312, 1.9.2023, lk 233).

([16]) Esmased netokulud on määratletud kui riiklikult rahastatavad kulud, millest on maha arvatud i) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, ii) intressikulud, iii) tsüklilise töötuse kulud ning iv) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

([17]) See arv esindab kõnealuste meetmete aastaseid eelarvekulusid, sealhulgas tulusid ja kulusid, millest on vajaduse korral maha arvatud energiatarnijate juhusliku kasumi maksustamisest saadud tulud.

nõukogu soovituse kohaselt valitsemissektori eelarve puudujäägi vähendamiseks, tooks see kõnealuse prognoosi kohaselt 2024. aastal kaasa eelarvekohanduse 1,7 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad esmased netokulud ([18]) annavad asjaomasel aastal eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,2 % SKPst. Prognooside kohaselt ei kaotata erakorralisi energiatoetusmeetmeid 2023. ja 2024. aastal piisavalt kiiresti. See ei pruugi olla nõukogu soovitusega kooskõlas. Samuti prognoositakse, et selle tulemusena kokku hoitavaid vahendeid ei kasutata täielikult valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Ka see ei pruugi olla nõukogu soovitusega kooskõlas. Haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele suunatud erakorraliste energiatoetusmeetmete eelarvekulu on 2024. aastal hinnanguliselt 0,0 % SKPst (2023. aastal 0,0 % SKPst).

(19) Lisaks soovitas nõukogu Slovakkial säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada rahastust antavate toetuste ja muude liidu vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud vähenema 3,2 %-lt SKPst 2023. aastal 3,0 %ni SKPst 2024. aastal. See vähenemine on tingitud sellest, et lõppes liidu struktuurifondide 2014.–2020. aasta programmitöö periood, mille jaoks olid vahendid kättesaadavad kuni 2023. aastani. Selle põhjuseks on ka sõjavarustuse tarnimise edasilükkamine 2025. aastani. Neid täiendavaid tegureid arvesse võttes hinnatakse, et avaliku sektori investeeringud 2024. aastal on kooskõlas sellega, mida nõukogu soovitas. Samal ajal prognoositakse, et liidu vahenditest, sealhulgas rahastu toetustest, rahastatavad avaliku sektori kulud peaksid vähenema 3,2 %-lt 2023. aastal SKPst 2,0 %-le SKPst 2024. aastal. See vähenemine on tingitud sellest, et lõppes liidu struktuurifondide 2014.–2020. aasta programmitöö periood, mille jaoks olid vahendid kättesaadavad kuni 2023. aastani.

(20) Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, hinnatakse komisjoni 2024. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarve puudujääk on 2025. aastal 5,4 % SKPst. Eelarvepuudujäägi vähenemine 2025. aastal kajastab peamiselt suuremat tulu, mis tuleneb suuremast nominaalsest SKPst, seda tingituna kiiremast inflatsioonist. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks suurenema 2025. aasta lõpuks 59,9 %-le. Konservatiivne eelarvepoliitika aitab vähendada ka alusinflatsiooni, mis on euroala keskmisest tunduvalt kiirem ja võib püsimise korral pärssida konkurentsivõimet, ja tugevdada välispositsiooni.

(21) Slovakkia maksusüsteemile võiks kasuks tulla majanduskasvu soodustavam maksukombinatsioon, et suurendada tööturul osalemist, edendades samal ajal keskkonnakaitset ja riigi rahanduse jätkusuutlikkust ning parandades õiglust. Praegu on tööjõumaksud protsendina kogumaksudest liidus viiendal kohal (52,4 %). Slovakkias on madalapalgaliste maksukiil suhteliselt suur, mis vähendab tööturul osalemise stiimuleid olukorras, kus palgatulu maksustamine on liidu keskmisest vähem progressiivne. Avaliku sektori tulusid ja töötingimusi mõjutab negatiivselt töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate maksustamise, sotsiaalmaksete ja maksuväliste kohustuslike maksete suur lõhe, mille tulemuseks on liidu suurim nende füüsilisest isikust ettevõtjate osakaal, kellel on sõltuvuse tunnused. Slovakkias on perioodilised omandimaksutulud väiksemad kui liidus, moodustades vaid 0,4 % SKPst, samas kui liidu keskmine on 1 %. See erinevus tuleneb Slovakkia pindalapõhisest maksusüsteemist, mille kohaselt arvutatakse maksud pigem kinnisvara suuruse kui turuväärtuse alusel, mis toob kaasa muutumatu maksutulu, samal ajal kui eluasemehinnad on viimastel aastatel tõusnud. Keskkonnamaksude valdkonnas saavutas Slovakkia 2022. aastal märkimisväärseid tulemusi, ületades keskkonnamaksude liidu keskmist nii SKP suhtes kui ka osakaaluna kogumaksudes. See oli aga peamiselt tingitud energiamaksust saadavast suurest tulust, mis tulenes märkimisväärsest maksubaasist. Seevastu transpordi-, saaste- ja ressursimaksudest saadud tulud olid alla liidu keskmise, mis osutab võimalusele tugevdada põhimõtte „saastaja maksab“ kohaldamist. Hoolimata käibemaksu märkimisväärselt paremale laekumisele viimastel aastatel on selle alalaekumine endiselt liidu keskmisest suurem. Slovakkia suutis käibemaksu alalaekumist 2010.–2021. aastal siiski märkimisväärselt vähendada, kuna alates 2014. aastast kehtestati kohustuslik aruandlus kõigi riigisiseste ja liidusiseste tehingute kohta, millega kaasnes pöördmaksustamise mehhanismi laialdasem kohaldamine. Meetmed maksu-, sotsiaalmaksete ja maksuväliste kohustuslike maksesüsteemide ühtlustamiseks koos haldus- ja nõuete täitmisega seotud kulude vähendamise meetmetega võivad suurendada avaliku sektori tulusid ja toetada riigi rahanduse jätkusuutlikkust. Viimastel aastatel on Slovakkia võtnud mitmeid sihitamata meetmeid, millel võib olla negatiivne mõju näiteks kinnisvarahindadele ja hindade konkurentsivõimele, mis toob kaasa ka ressursside ebaõiglase jaotuse. Lisaks takistab olemasolevate kulude ebapiisav läbivaatamine eelarvemenetluses kindlaks määratud säästude saavutamist, mis võiksid olla kasulikud riigi rahandusele. Lisaks võib

([18]) Seda panust mõõdetakse valitsemissektori esmaste kulude (millest on välja jäetud i) kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmetega kaasnev täiendav eelarvemõju, ii) ühekordsed kulud, iii) tsüklilise töötuse kulud ja iv) rahastu tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavad kulud) muutusena keskpika perioodi (kümne aasta) keskmise potentsiaalse nominaalse SKP kasvumäära suhtes ja väljendatakse suhtena nominaalsesse SKPsse.

maksuhalduse digitaliseerimise edasine parandamine, eelkõige e-arveldamise ja eeltäidetud maksudeklaratsioonide valdkonnas, aidata veelgi vähendada leket maksusüsteemis, vähendada selle kulusid ja muuta maksukuulekuse lihtsamaks.

(22) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Need reformid ja investeeringud peaksid aitama tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on kindlaks tehtud asjakohastes riigipõhistes soovitustes. Järele jäänud lühikese aja jooksul on oluline kiiresti jätkata taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki tulemuslikku rakendamist, et suurendada Slovakkia pikaajalist konkurentsivõimet rohe- ja digipöörde kaudu, tagades samal ajal sotsiaalse õigluse. Taaste- ja vastupidavuskavast tulenevate kohustuste täitmiseks 2026. aasta augustiks on tähtis, et Slovakkia jätkaks reformide elluviimist ja kiirendaks investeerimist, tegeledes asjaomaste probleemidega ning tagades tugeva haldussuutlikkuse. Slovakkia seisab silmitsi mitmesuguste raskustega, mis häirivad taaste- ja vastupidavuskava edukat rakendamist, kusjuures mitmed suured investeerimisprojektid võivad jääda rakendamata. Investeeringute rakendamine aeglustub eelkõige tervishoiu, hoonete renoveerimise, tööstuse süsinikuheite vähendamise, looduskaitse ja veemajanduse valdkonnas. Mõned käimasolevad reformid ei edene kavakohaselt, näiteks maastikuplaneerimise valdkonnas, ning see võib tekitada täiendavaid takistusi. Slovakkia avalik haldus kannatab eri valitsustasanditel struktuurselt madala tõhususe ja haldussuutlikkuse puudumise tõttu, mis piirab keerukate reformide ja investeeringute tegemist. Muud lahendamist vajavad takistused on seotud näiteks riigihangete ja pikkade loamenetlustega, mis põhjustab olulisi viivitusi. Jätkuvalt on oluline süstemaatiliselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus taaste- ja vastupidavuskava eduka rakendamise eest.

(23) Ühtekuuluvuspoliitika programmide vahehindamise osana vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 ([19]) artiklile 18 peab Slovakkia 2025. aasta märtsiks läbi vaatama oma Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF), Euroopa Sotsiaalfond+-ist (ESF+), Ühtekuuluvusfondist ja Õiglase Ülemineku Fondist (JTF) toetatava programmi, võttes muu hulgas arvesse 2024. aasta riigipõhistes soovitustes ning riiklikus energia- ja kliimakavas kindlaks tehtud probleeme. Läbivaatamise tulemuste alusel eraldatakse lõplikult iga programmiga ette nähtud liidu rahastus. Slovakkia on teinud edusamme ühtekuuluvuspoliitika programmide ja Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel, kuid jätkuvalt püsivad märkimisväärsed piirkondlikud erinevused majanduslikus ja ühiskondlikus arengus pealinna ja ülejäänud riigi vahel. Väga oluline on kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamist ja jätkata programmides kokku lepitud ja endiselt asjakohaste prioriteetide rakendamist. Eriti oluline on tugevdada kohalike, piirkondlike ja riiklike ametiasutuste haldussuutlikkust ning parandada partnerlust ja isevastutust, sealhulgas kodanikuühiskonna sidusrühmade parema kaasamise kaudu. Veel nõuab tööd tõrjutud roma kogukondade sotsiaalse ja majandusliku kaasamise tugevdamine, parandades nende elutingimusi ning tagades juurdepääsu kvaliteetsele segregeerimata haridusele ning toetades nende integreerimist tööturule. Samal ajal tuleb lõpule viia kavandatud investeeringud joogivee- ja reoveetaristusse. Lisaks on rohepöörde jaoks keskse tähtsusega kavandatud investeeringud ringmajandusse, jäätmekäitlusse ning avalike ja eluhoonete suuremasse energiatõhususse. Samavõrd oluline on teha täiendavaid edusamme taastuvate energiaallikate arendamisel ja majanduse süsinikuheite vähendamisel. Pikaajalise töötuse vastu võitlemiseks tuleb tugevdada aktiivset tööturupoliitikat. Sellega seoses on keskse tähtsusega tõhusad ümber- ja täiskasvanuõppe kavad. Lisaks on kvaliteetse ja taskukohase alushariduse ja lapsehoiu pakkumine alla 3-aastastele lastele väga oluline, et edendada soolist võrdõiguslikkust tööturul ja ühiskonnas.

(24) Ühtekuuluvuspoliitika programmide vahehindamise kontekstis tasub pöörata rohkem tähelepanu loodusvarade kestlikku kasutamisse investeerimise potentsiaalile, eriti arvestades eelmise programmitöö perioodi mahajäämust selles valdkonnas. Slovakkia võiks tööstuse ümberkujundamise toetamiseks kasutada ka Euroopa Parlamendi ja

([19]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

nõukogu määrusega (EL) 2024/795 ([20]) loodud Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi digitehnoloogia ja süvatehnoloogia innovatsiooni, puhaste ja ressursitõhusate tehnoloogiate ning biotehnoloogia valdkonnas.

(25) Lisaks majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele, millega tegeletakse taaste- ja vastupidavuskava raames ning muude liidu vahendite kaasabil, seisab Slovakkia silmitsi mitme täiendava probleemiga, mis on seotud kohtu- ja korruptsioonivastase raamistikuga, läbipaistvuse ja konkurentsi puudumisega riigihankemenetlustes, tööturuga, põhioskuste ebapiisava omandamisega, kaasamise puudumisega ja madala osalemismääraga alushariduses ja lapsehoius ning kliimamuutustega kohanemise, loodusvarade säilitamise ja ringmajanduse raamistikuga.

(26) Hiljutised seadusandlikud muudatused, eelkõige kriminaalseadustiku muudatused ja eriprokuratuuri tegevuse lõpetamine, teevad tõsist muret seoses Slovakkia kohtu- ja õiguskaitsesüsteemi sõltumatuse ja terviklikkusega. Ilma asjakohaste kaitsemeetmeteta võivad nood arengud nõrgestada kriminaalõigussüsteemi suutlikkust ja korruptsioonivastase võitluse tõhusust, sealhulgas suurkorruptsiooni ja pettuste ennetamist, uurimist ja nende eest vastutusele võtmist. Olukorda võib veelgi mõjutada korruptsioonivastasele võitlusele spetsialiseerunud politsei (NAKA) kavandatav ümberkorraldamine. Lisaks teevad muret kohtunõukogu mitme liikme hiljutine ametist vabastamine enne nende ametiaja lõppu ja kaitsemeetmete puudumine kohtunõukogu sõltumatuse tagamiseks. Selline areng võib kahjustada Slovakkia ettevõtlus- ja õiguskeskkonda ning seega ka tema konkurentsivõimet.

(27) Slovakkia killustunud juhtimissüsteem ja avaliku halduse eri tasandite nõrk koordineerimine pärsivad ettevõtluskeskkonda ning eelkõige riigi suutlikkust poliitikat ja investeerimisprojekte tõhusalt rakendada. Lisaks on kvaliteetsete avalike teenuste osutamine ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste finantssõltumatus üldiselt nõrk. See koos kiirete seadusandlike menetluste jätkuva kasutamisega vähendab õigusraamistiku prognoositavust. Ja kuigi taaste- ja vastupidavuskava eesmärk on riigihankemenetlusi Slovakkias lihtsustada, püsivad riigihangete läbipaistvuse ja konkurentsi puudumisega seotud probleemid. Seda näitab asjaolu, et 2023. aastal sõlmiti 33 % riigihankelepingutest ühe pakkujaga. Nende probleemide tõttu ei kasutata oluliste poliitikaeesmärkide saavutamiseks riigihankeid piisavalt ja strateegiliselt, mis lämmatab edusammud rohe- ja digipöörde suunas ning takistab Slovakkia suutlikkust parandada oma majanduslikku potentsiaali. Hiljuti kavandatud riigihangete raamistiku muudatused ja uued strateegilisi investeeringuid käsitlevad õigusaktid võivad veelgi vähendada riigihangete läbipaistvust ja konkurentsi, samuti asjakohaseid kaitsemeetmeid, seda eelkõige suuremahuliste investeeringute puhul.

(28) Suhteliselt suurel osal Slovakkia noortest õpilastest puudub matemaatika, lugemise ja loodusteaduste valdkonna põhioskuste miinimumtase. Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni 2022. aasta rahvusvahelise õpilaste hindamise programmi uuring näitab, et Slovakkia on üks kehvemate põhioskustega riike, kus üle 30 % õpilastest ei omanda matemaatikas ja lugemises piisavaid teadmisi ning parimate tulemustega õpilaste osakaal väheneb, mis piirab riigi pikaajalist innovatsioonipotentsiaali ja konkurentsivõimet. Tulemused näitavad ka, et sotsiaal-majanduslikult ebasoodsa taustaga, sealhulgas tõrjutud roma kogukondadest pärit õpilaste haridustase on väga erinev, kusjuures 62,6 % ei omanda matemaatika põhioskusi. See on kooskõlas Slovakkia haridussüsteemis esinevate suurte erinevustega. Slovakkia taaste- ja vastupidavuskava sisaldab mitmeid haridusvaldkonna meetmeid, kuid need ei ole piisavalt suunatud põhioskustega laste osakaalu suurendamiseks. Õpetajate haridusele ja koolitusele tuleks kasuks keskendumine õpilaste põhioskuste arendamise toetamisele. Lisaks ei ole õpetaja elukutse piisavalt atraktiivne, et lahendada kvalifitseeritud töötajate nappuse probleem ning võimalik oleks parandada õpetajate hariduse ja koolituse kvaliteeti ning suurendada õpetajaabide kättesaadavust, samuti vastastikuse õppimise ja mentorluse võimalusi. Lisaks on suur potentsiaal suurendada laste osalemist alushariduses ja lapsehoius, suurendades alushariduse ja lapsehoiu kohtade kättesaadavust ja soodustades nende kasutamist vanemate poolt. Kuigi Slovakkia taaste- ja vastupidavuskavas toetatakse alates kolmandast eluaastast laste osalemismäära suurendamist, osales Eurostati andmetel ([21]) 2023. aastal kõigist alla kolmeaastastest lastest alushariduses ja lapsehoius vaid 1 %, mis on ELi madalaim osalemismäär. Alushariduses ja lapsehoius osalemise suurendamine aitab lapsi paremini ette valmistada hilisemas elus oskuste omandamiseks, vähendab haridussüsteemist varakult lahkumist ning soodustab lapsevanemate, eelkõige naiste osalemist tööturul.

([20]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. veebruari 2024. aasta määrus (EL) 2024/795, millega luuakse Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) ja muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ ning määrusi (EL) 2021/1058, (EL) 2021/1056, (EL) 2021/1057, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) 2021/1060, (EL) 2021/523, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697 ja (EL) 2021/241 (ELT L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

([21]) ELi sissetulekuid ja elamistingimusi käsitlev statistika.

(29) Slovakkia süsiniku netosidumine maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse sektoris peaks prognooside kohaselt märkimisväärselt vähenema, mis näitab, et riik ei saavuta 2030. aastaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/841 ([22]) kohast eesmärki - 6 821 (tuhandetes CO_2 ekvivalenttonnides). See käib käsikäes Slovakkia ebapiisava kliimariski hindamisega ja probleemidega kliimariski käsitleva teabe muutmisel praktilisteks lahendusteks. Et seda suundumust lähiaastatel muuta, on oluline edendada kliimamuutustega kohanemise meetmeid, sealhulgas looduspõhiseid lahendusi, ning integreerida need asjakohastesse riiklikesse poliitikameetmetesse, et viia lõpule looduskaitsealade tsoonideks jagamine ja edendada loodusvarade kestlikku kasutamist. Ringmajandusele ülemineku hoogustamiseks on samal ajal vaja täiendavaid poliitikameetmeid. Slovakkial on oht, et ta ei saavuta oma 2025. aasta eesmärki tahkete olmejäätmete osas, mille puhul jäi ta endiselt 19,2 protsendipunkti allapoole 2025. aasta eesmärki, milleks oli 2020. aastal 55 %, ning pakendijäätmete eesmärki, mille puhul ta jäi 2020. aastal 5,3 protsendipunkti alla 2025. aasta eesmärgi, mis oli 65 % ([23]). Slovakkia saaks kasu ressursijäätmete paremast käitlemisest, et piirata prügilasse ladestamist ning suurendada olmejäätmete ja pakendijäätmete korduskasutamist ning ringmaterjalide kasutamist tööstuses ja ehituses.

(30) Pidades silmas euroala liikmesriikide majanduste tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu 2024. aastal euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et rakendada 2024. aasta euroala soovitust. Slovakkia puhul aitavad soovitused 1, 2 ja 3 rakendada esimest, teist, kolmandat, neljandat ja viiendat 2024. aasta euroala käsitlevat soovitust.

(31) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja selle järeldusi, kajastuvad nõukogu poolt määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud soovitused soovitustes 1 ja 3. Soovituses 1 osutatud poliitikameetmed aitavad kõrvaldada kinnisvaraturust, leibkondade võlakoormusest ja välispositsioonist tulenevaid haavatavusi. Soovituses 3 osutatud poliitikameetmed aitavad tulla toime kulupõhise konkurentsivõimega seotud haavatavusega. Soovitused 1 ja 3 aitavad kaasa nii tasakaalustamatuse vähendamisele kui ka 2024. aasta euroala käsitlevas soovituses sätestatud soovituste rakendamisele kooskõlas põhjendusega 30,

SOOVITAB Slovakkial võtta 2024. ja 2025. aastal järgmisi meetmeid.

1. Esitada õigel ajal keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Piirata kooskõlas reformitud stabiilsuse ja kasvu pakti nõuetega netokulude kasvu ([24]) 2025. aastal määrani, mis on kooskõlas muu hulgas valitsemissektori eelarve puudujäägi vähendamisega aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse (3 % SKPst) suunas ja valitsemissektori võla hoidmisega mõistlikul tasemel keskpikas perspektiivis. Muuta maksukombinatsioon tõhusamaks, sealhulgas vähendades tööturul esinevaid takistusi ning kasutades rohkem keskkonna- ja perioodilist omandimaksu. Vähendada kulukaid kulumeetmeid, sealhulgas kulude läbivaatamise kaudu. Jätkata maksukuulekuse tugevdamist, muu hulgas maksuhalduse edasise digitaliseerimisega. Vähendada leibkondade võlaga seotud riske, toetades eluasemete pakkumist ja üürituru laiendamist.

2. Tagada tõhus juhtimine, tugevdada haldussuutlikkust hallata liidu vahendeid, kiirendada investeeringuid ja säilitada reformide elluviimise tempo. Tegeleda asjaomaste probleemidega, et võimaldada taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki kiire ja tulemusliku rakendamise jätkamist, tagades reformide ja investeeringute lõpuleviimise 2026. aasta augustiks. Kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamist. Jätkata kõnealuste programmide vahehindamise raames keskendumist kokkulepitud prioriteetidele, võttes meetmeid, et paremini rahuldada loodusvarade kestliku kasutamisega seotud investeerimisvajadusi ning võtta samal ajal arvesse võimalusi, mida pakub Euroopa strateegilise tehnoloogia platvormi algatus konkurentsivõime parandamiseks.

([22]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/841, millega lisatakse maakasutusest, maakasutuse muutusest ja metsandusest tulenev kasvuhoonegaaside heide ja sellest tulenevate kasvuhoonegaaside sidumine 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikku ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013 ja otsust nr 529/2013/EL (ELT L 156, 19.6.2018, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/841/oj).

([23]) Euroopa Keskkonnaamet ja Euroopa ringmajanduse teemakeskus (ETC/CE), 2022. Early Warning Assessment Related to the 2025 Targets for Municipal and Packaging Waste („Varajase hoiatamise hinnang seoses olme- ja pakendijäätmeid käsitlevate 2025. aasta eesmärkidega“) (https://www.eea.europa.eu/publications/country-profiles-early-warning-assessments).

([24]) Vastavalt määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktile 2 on netokulud valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud intressikulud, kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

3. Tugevdada kohtu- ja korruptsioonivastase süsteemi tõhusust, sõltumatust ja usaldusväärsust, sealhulgas tagades, et suurkorruptsiooni juhtumite tõhusaks uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks on kehtestatud piisavad kaitsemeetmed. Parandada konkurentsivõimet ja tootlikkust, sealhulgas tagades riigihankemenetlustes läbipaistvuse ja konkurentsi, et edendada head valitsemistava ja parandada avaliku sektori kulutuste tõhusust. Tugevdada põhioskuste õpetamist, sealhulgas ebasoodsa taustaga laste puhul, näiteks tõrjutud roma kogukondadest pärit lapsed, ning suurendada taskukohase ja kvaliteetse alushariduse ja lapsehoiu kättesaadavust ja kasutamist alla kolmeaastaste laste puhul. Tugevdada ressursijäätmete käitlemist ning olme- ja pakendijäätmete korduskasutamist ning loodusvarade kaitset, integreerides looduspõhised lahendused ja viies lõpule looduskaitsealade tsoonideks jagamise.

Luxembourg, 21. oktoober 2024

Nõukogu nimel

eesistuja

NAGY I.